



Työkirja

KUUTIO #2:
Nuoret ja työelämä
25.-26.2.2026

SITRA

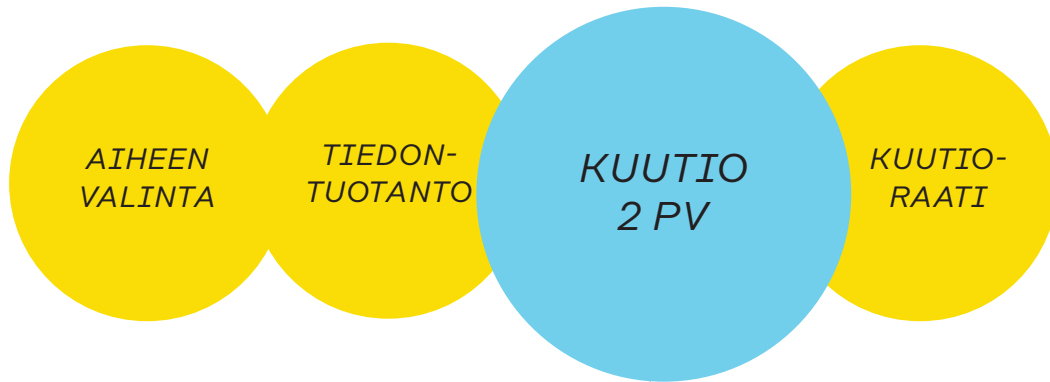


TERVETULOA **KUUTIOON!**



Upeaa, että juuri sinä olet mukana muodostamassa yhteistä tilannekuvaa ja etsimässä ratkaisuja yhteiskuntamme haasteisiin!

KUUTION PROSESSI



Tämä työkirja on Kuutio-työskentelyn apuna ja oman oppimisesi tukena.

TYÖSKENTELYPERIAATTEET KUUTIOSSA:

- Kuutio on kokeilu. Emme vielä tiedä tarkalleen lopputuloksia. Niihin vaikuttaa eniten teidän työskentelyenne. Toivomme, että heittäydytte mukaan ja luotatte prosessiin!
- Kuutio on menetelmä, jota pilotoimme. Kaikki ei siis välttämättä vielä toimi täydellisesti. Olette ensimmäisten joukossa kokeilemassa Kuutiota. Kehitetään sitä yhdessä!
- Kuutiossa noudatamme Sitran turvallisemman tilan periaatteita:
 - 1. Kuuntele, keskustele ja ole avoin oppimiselle.**
 - 2. Kunnioita, älä oleta.**
 - 3. Viihdytään yhdessä ja pidetään huolta toisistamme.**
- **Chatham House -sääntö:** Kuution osallistujat voivat käyttää keskustelussa saamaansa tietoa, mutta eivät saa paljastaa puhujan henkilöllisyyttä tai organisaatiota.
- Kuutiosta saa somettaa! Voit tэгätä LinkedInissä @Sitra ja instagramissa @sitrafund

TEKOÄLYN KÄYTTÖ KUUTIOSSA

Tekoälyä käytetään Kuutiossa Sitran koodaaman tekoälyalustan kautta. Alustalle viedään ainoastaan asiantuntijoiden tarkistamia, tarkkaan valittuja raportteja ja dataa.

Kuutiossa osallistujat tuottavat alustalle erilaisia näkemyksiä, joita tekoäly

reaaliaikaisesti luokittelee ja linkittää etsien yhteneväisyyksiä datapohjasta.

Kuution AI-alustalle ei syötetä henkilö-tietoja, eikä niitä käytetä muuhunkaan työskentelyyn. Osallistujat eivät käytä omia laitteitaan Kuutiossa.

Tekoälyalustan teknologiat:

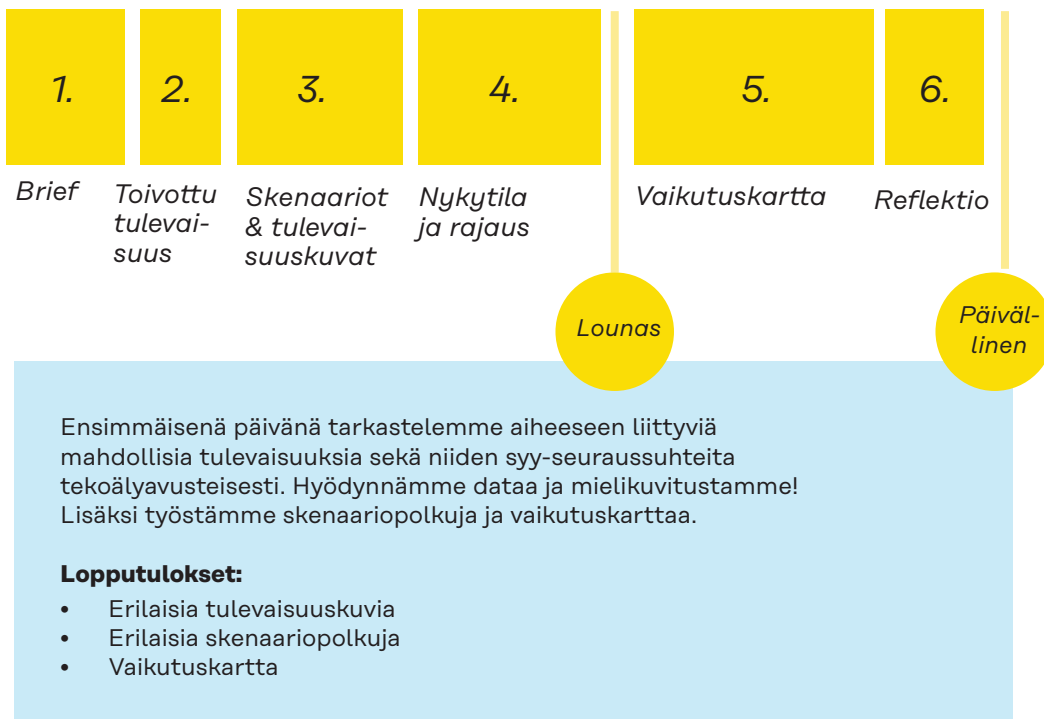
- Frontend: React + Vite, D3.js visualisoinnit, Socket.io
- Backend: Node.js + Express, PostgreSQL, OpenAI API
- Arkkitehtuuri: Monikansio-monorepo (display / tablet / backend)



MITÄ JOS
tekoäly olisi saumaton osa innovaatio-prosessia?

KUUTION 12 VAIHETTA

PÄIVÄ 1: NYKYTILA & TULEVAISUUDET



Työskentelyajat päivä 1

- Aloitamme työskentelyn klo 9.00 (aamupalaa tarjolla 8.30)
- Syömme lounaan klo 12.00–13.00
- Yhteinen päivällinen klo 16.00–18.00

KUUTION tavoitteena on:

1. Vahvistaa osallistujien ennakointi- ja innovaatiokykyä.

2. Tarjota julkiselle sektorille ketterä ja nopea tapa tarttua yhteiskunnallisiin aiheisiin.

3. Tehdä yhteiskehittämisestä tehokkaampaa ja datapohjaista tekoälyn avulla.

Lisäksi tavoitteenamme on tarkastella erilaisia nuoriin ja työelämään liittyviä tulevaisuuksia, muodostaa aiheita monipuolisesti tarkasteleva vaikutuskartta sekä löytää keskeisiä vipupisteitä ja ratkaisuehdotuksia.

PÄIVÄ 2: MUUTOKSET & RATKAISUT



Työskentelyajat päivä 2

- Aloitamme klo 9.00 (aamupalaa tarjolla 8.30)
- Syömme lounaan klo 11.30–12.30
- Lopetamme työskentelyn klo 15.00

SKENAARIOT & TULEVAISUUSKUVAT



"Skenaariot ovat harjoituksia, joiden avulla mieli tottuu ajattelemaan ajattelematonta."

Herman Kahn,
tulevaisuudentutkija
ja strategi



OMAT MUISTIINPANOT ALUSTUKSESTA

KUUTION VAKIOSKENAARIOT

Kuutio-työskentelyn ideana on tarkastella valittua aihetta eri näkökulmista. Siksi käsittelemme ruokaturvaa vakioskenaarioiden ja niiden tulevaisuuskuvienv kautta.

Valitsemamme skenaariot ovat demokratia, väestö, teknologia sekä ilmasto.

Tavoitteena on löytää syy-seuraussuhteita sekä moniulotteisia vipupisteitä.

Työskentely mahdollistaa itselle tutun aiheen tarkastelun uudesta näkökulmasta. Tulevaisuuskuvienv muuttajat ohjaavat työskentelyä kohti konkretiaa.

DEMOKRATIA

*Kolme demokratian
tulevaisuuskuvaa*

VÄESTÖ

*Kolme väestön
tulevaisuuskuvaa*

TEKNOLOGIA

*Kolme teknologian
tulevaisuuskuvaa*

ILMASTO

*Kolme ilmaston
tulevaisuuskuvaa*

VAKIOSKENAARIOT

Omat muistiinpanot

1. DEMOKRATIA

Tulevaisuuskuvat:

1. Perusura
2. Murentuva kansallisvaltio
3. Rakennemuutosten aikakausi



3. TEKNOLOGIA

Tulevaisuuskuvat:

1. Tasapainoa etsimässä
2. Sääntelyn suojassa
3. Rajatonta kehitystä



2. VÄESTÖ

Tulevaisuuskuvat:

1. Ikääntymisen ansa
2. Kohtalainen haaste
3. Korkean kasvun polku



4. ILMASTO

Tulevaisuuskuvat:

1. Hillintä onnistuu
2. Keskitie
3. Ilmastopolitiikka epäonnistuu



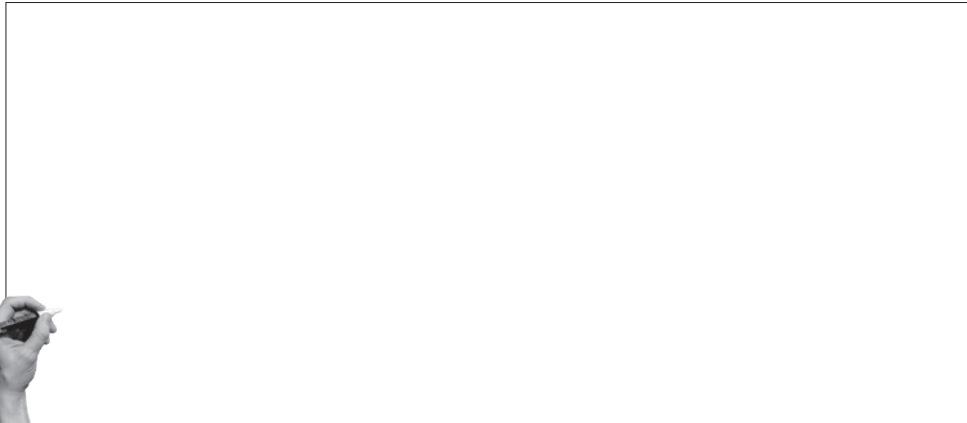
NELJÄS TULEVAISUUSKUVA

Tehtävänne on luoda olemassaolevien tulevaisuuskuviennalle neljäs tulevaisuuskuva nuorten ja työelämän näkökulmasta. Tämä tulevaisuus voi olla toivottu, ei-toivottu, todennäköinen tai jotakin muuta.

Käyttäkää omaa asiantuntemustanne ja kuvitelkaa, miltä nuoret ja työelämä tässä tulevaisuudessa näyttävät.

Kiteyttäkää lopuksi ajatuksenne lyhyeksi yhteenvedoksi. Voitte käyttää halutessanne seuraavia apukysymyksiä:

- Mikä tälle tulevaisuudelle on leimallista?
- Mitä haasteita tässä tulevaisuudessa on?
- Mikä tässä tulevaisuudessa on mahdollista?



"Thinking about the far-off future is more than an exercise in intellectual curiosity. It's a practical skill that new research reveals has a direct neurological link to greater creativity, empathy, and optimism."

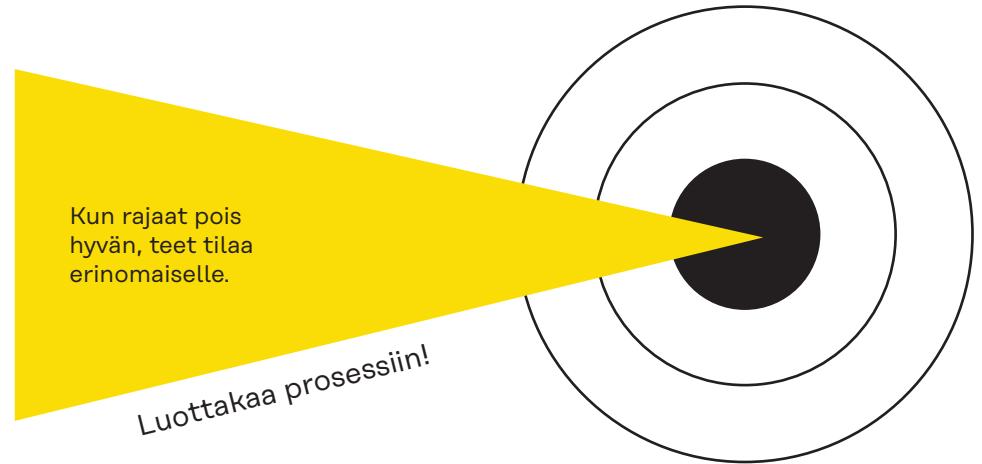
Jane McGonigal,
Johtaja & tutkija,
Institute For The Future



NYKYTILA & AIHEEN RAJAUS

Jotta pääsemme Kuutiossa kiinni aidosti vaikuttaviin muutoksiin, meidän on uskallettava sukeltaa syvälle. Tämä edellyttää aiheen fiksua rajaamista.

Rohkeilla poisvalinnoilla pääsemme kiinni merkityksellisimpiin kysymyksiin ja pystymme tuottamaan laadukkaita lopputuloksia.



RAJATTU TEHTÄVÄNANTO

Kuution aiheena on pohtia seuraava kysymystä:

Miten kehitämme työelämää niin, että nuorilla on paremmat edellytykset löytää siinä oma paikkansa?

Mikä on työelämän tärkein osa-alue, haaste tai kysymys, johon meidän kaikkien pitäisi juuri nyt keskittyä, jotta nuorilla olisi helpompi löytää paikkansa siinä?

Mikä osa-alue, näkökulma tai kysymys ei ole saanut riittävästi huomiota?

VAIKUTUSKARTTA

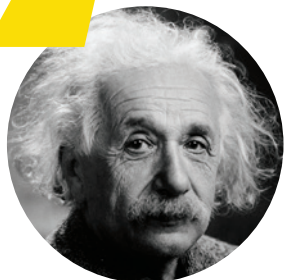
Systeemiajattelun ydin on yksinkertainen: mikään ilmiö ei tapahdu irrallaan muusta. Ongelmat syntyvät harvoin yksittäisestä syytä, vaan monien tekijöiden, dynamiikkojen ja vuorovaikutusten seurauksena.

Sen vuoksi ratkaisujakaan ei löydy katsoamalla vain pintaa tai yhtä osa-aluetta. Ilman systeemiajattelua päädymme helposti "nopeisiin fikseihin", jotka

ratkaisevat oireita, mutta pahentavat juurisyitä.

Systeeminen tarkastelu avaa näkyviin piiloon jääneet mekanismit ja auttaa suuntaamaan huomion sinne, missä vaikuttavin vipuvoima on. Se antaa meille syvemmän ymmärryksen tilanteesta, viisaampia kysymyksiä ja kestävämpiä ratkaisuja.

OMAT MUISTIINPANOT ALUSTUKSESTA



"If I had an hour to solve a problem I'd spend 55 minutes thinking about the problem and five minutes thinking about solutions".

Albert Einstein



"Maailma on monimutkainen, keskinäisriippuvainen, ekologis-sosiaalinen-psykologinen-taloudellinen systeemi. Me tarkastelemme sitä kuin se olisi pilkottavissa yksinkertaisiin osiin. Meidän viheliäisimmät ongelmamme kumpuavat tästä ristiriidasta."

Donella Meadows
systeemiteoreetikko

KUUTION VAIKUTUSKARTTATYÖSKENTELY

Kuution vaikutuskarttatyöskentely pohjautuu vakioskenaarioiden tulevaisuuskuviin ja niiden muuttujiin. Tarkoituksena on vaikutuskartan avulla tarkastella asiaa systeemisesti, tehdä näkyväksi syy-seuraussuhteita sekä hahmottaa erilaisia skenaariopolkua.

Tehtävänä on pohtia aihetta valitun tulevaisuuskuvaan kautta. Jos se toteutuu, mitä siitä seuraa valitun aiheen näkökulmasta?

Vaiikutuskarttatyöskentelyssä tarkastellaan yhtä tulevaisuuskuvaan muuttujaa kerrallaan pohtien sen seurauksia. Seuraus kirjoitetaan tekoälyalustalle.

Kaikkia muuttujia ei tarvitse, eikä ehkä kannatakaan käydä läpi. Osallistujien kannattaa valita ne muuttujat, jotka ovat aiheen kannalta tärkeitä, merkityksellisiä ja joihin heillä asiantuntijoina on annettavaa. Osallistujat voivat myös itse lisätä muuttujia.

Onnistuessaan vaikutuskartta yhdistää systeemiajattelun ja käytännön tekemisen. Se auttaa välttämään irralliset toimenpiteet ja keskittymään siihen, mikä oikeasti muuttaa järjestelmää. Kuutiolla harjoitellaan sitä yhdessä.

Tavoitteenamme on, että ryhmän yhteinen ymmärrys asiasta paranee, ja löydämme tekoälyn avustamana keskeisimmät, moniulotteiset vipupisteet.

REFLEKTIO

Ensin itsenäisesti. Pohdi hetki näitä kysymyksiä:

Tänään minua haastoi...

Merkityksellistä on ollut...

Tänään olen oppinut / oivaltanut...

Tästä päivästä haluan ottaa mukaani...

Mitä tästä haluat tuoda yhteiseen keskusteluun?



Päivä

Muutokset & ratkaisut

LASKEUTUMINEN

Ensin itsenäisesti. Pohdi hetki näitä kysymyksiä:

1. Miten haluaisit olla läsnä tänään ja mitä haluaisit antaa itsestäsi ryhmälle?

2. Mitä tarvitset, jotta voit olla haluamallasi tavalla läsnä tänään?



Mitä tästä haluat tuoda yhteiseen keskusteluun?

VIPUPISTEET

Vipupisteet ovat solmukohtia, joiden ratkaiseminen tai ainakin huomioiminen on aiheen kannalta hyvin tärkeää, ja joilla on moniulotteisia, systeemisiä vaikutuksia.

"Vipupiste ei ole paikka, jossa käytetään enemmän voimaa, vaan paikka, jossa voima muuttuu merkitykseksi."

"Kun löydät oikean vipupisteen, pienikin muutos voi liikuttaa koko järjestelmää."

"Suurimmat vaikutukset syntyvät usein kohdista, jotka ensin näyttävät pieniltä."

"Ilman vipupisteen tunnistamista työ on ponnistelua. Sen löytämisen jälkeen se on vipuamista."

"Vipupisteet löytyvät usein kysymällä: mikä pieni muutos tekisi suurimman eron?"

Tekoälyn (Copilot) ajatelmia vipupisteistä, resonoiko näistä joku?



"Small changes can produce big results – but the areas of highest leverage are often the least obvious."

Peter Senge
systeemitieteetikko



ESTEET & MAHDOLLISUUDET

Kuution kuusi linssiä, joiden kautta tarkastellaan vipupisteeseen liittyviä esteitä ja mahdollisuuksia. Valitkaa ne linssit, jotka ovat aiheen kannalta merkityksellisimpiä tai joihin haluatte keskittyä.



ESTEET

Mitkä **teknologiaan** liittyvät asiat pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

Mitkä meidän **uskomukset ja arvot** pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

Mitkä **luontoon ja ilmastoon** liittyvät asiat pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

Mitkä **ihmisten käyttäytymismallit** pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

Mitkä **talouteen** liittyvät asiat pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

Mitkä **politiikkaan** liittyvät asiat pitävät vipupistettä paikoillaan ja estävät muutosta?

MAHDOLLISUUDET

Millaisia mahdollisuuksia **teknologia** tarjoaa vipupisteen ratkaisemiseen?

Miten meidän **uskomukset ja arvot** edistävät vipupisteen positiivista muutosta?

Millaisia mahdollisuuksia **luonto ja ilmasto** tarjoavat vipupisteen ratkaisemiseen?

Miten meidän **käyttäytyminen** edistää vipupisteen positiivista muutosta?

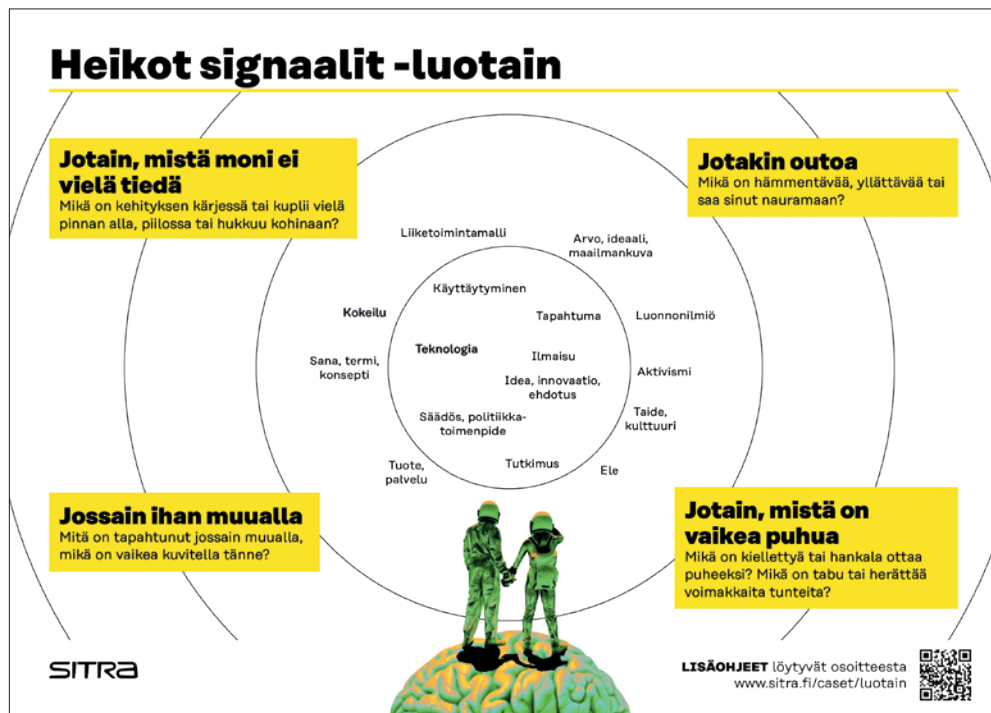
Millaisia mahdollisuuksia **talous** tuo vipupisteen ratkaisemiseen?

Miten **politiikka** mahdollistaa vipupisteen ratkaisemisen?

ENTÄ JOS...?

Ennakointi on vaihtoehtoisten tulevaisuuksien tutkimista ja tarkastelua. Yhden keinoon tähän tarjoavat heikot signaalit. Ne ovat merkkejä mahdollisista muutoksista, jotka voivat tulevaisuudessa olla merkittäviä.

Tulevaisuus on usein *yllättävällä tavalla* yllättävä. Siksi tarvitsemme kykyä avartaa ajatuksiamme siitä, mitä kaikkea tulevaisuudessa voi olla. Heikot signaalit auttavat kysymään "Mitä jos?"



Pohdi näitä aiheeseen liittyen:

- Heikot signaalit?
- Villit kortit?
- Esimerkit maailmalta?

i

Heikot signaalit antavat etumatkaa, auttavat laajentamaan ajattelua, ja tekevät organisaatiosta valppaamman ja oppivan.

"KUINKA ME VOISIMME...?"

"**Kuinka me voisimme...?**" on kysymysmuoto, jota käytetään ongelmanratkaisussa avoimuuden lisäämiseksi ja monien erilaisten vaihtoehtojen etsimiseksi ja yhdessä toimimiseksi.

Kysymyksen rakenne kannustaa optimistiseen, ratkaisukeskeiseen ja yhteistyöhön perustuvaan ideointiin.

"**Kuinka**": Osoittaa, että myönnetään ongelma, mutta halutaan löytää siihen ratkaisuja.

"**Me**": Korostaa, että kyse on yhteistyöstä ja ratkaisun etsimisestä yhdessä.

"**Voisimme**": Rohkaisee monenlaisten ideoiden esittämiseen ratkaisukeskeisesti ja luovaa ajattelua hyödyntäen.

Valittu vipupiste:

Kääntäkää nyt vipupiste **Kuinka me voisimme** -kysymykseksi ainakin 3 kertaa.

1.

2.

3.

RATKAISUT



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen teknologian näkökulmasta?



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen uskomusten ja arvojen näkökulmasta?



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen luonnon ja ilmaston näkökulmasta?



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen ihmisten käyttäytymisen näkökulmasta?



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen talouden näkökulmasta?



Millaisia ratkaisuja ja uusia innovaatioita löydätte vipupisteeseen politiikan näkökulmasta?

Omat muistiinpanot

LOPETUS

Ensin itsenäisesti. Pohdi hetki näitä kysymyksiä:

Näistä päivistä haluan muistaa:

Toimintatapa, jonka haluan ottaa Kuutiosta mukaan:

Vastaus, jonka löysin:

Uusi kysymys, joka seuraa minua työhöni on:

Mitä tästä haluat tuoda yhteiseen keskusteluun?



VINKKI: INNOVAATIOPELIKIRJA

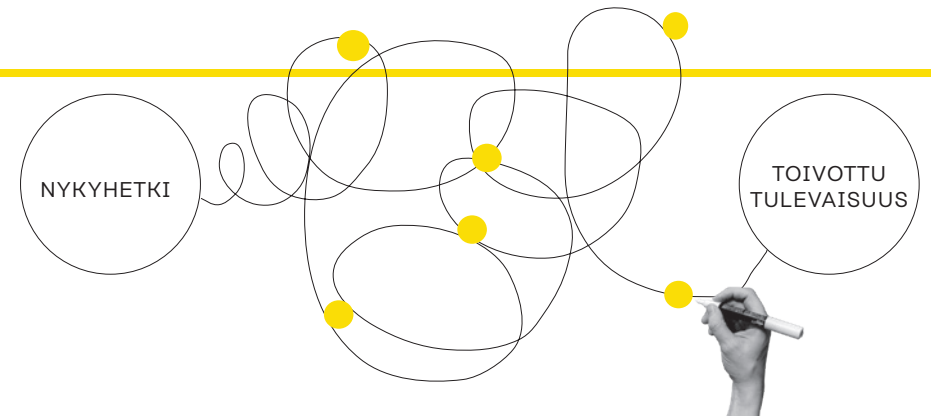


Ennakoivan innovaatiotoiminnan pelikirjasta öydät työkaluja ja vinkkejä käytännön enna-koivan innovaatiotoiminnan arkeen.

Pelikirja löytyy Sitran työkalut-sivulta. Pääset siihen suoraan tämän qr-koodin avulla.



SUHRUT, TUHRUT & MUISTIINPANOT



*Millaisia
muutoksia pitäisi
tapahtua, että
pääsemme
toivottuun
tulevaisuuteen?*

AUTA MEITÄ KEHITTÄMÄÄN KUUTIOTA

Kuution toteuttamiseen tarvitaan monenlaista osaamista. Siksi Kuutiota on tekemässä joukko intohimoisia kehittäjiä, osa pienemmällä, ja osa isommalla työpanoksella.

Meitä inspiroi se, että haluamme tehdä Kuutiosta maailman parhaan menetelmän ja edelläkävijän tekoälyn käytössä yhteiskehittämisen tehostamisessa.

Uskomme, että onnistuessaan Kuutio voisi olla moottori julkisen sektorin

uudistumiskyvylle, ja sen avulla olisi mahdollista löytää tulevaisuuskestäviä ratkaisuja yhteiskuntamme kiperiin ongelmiin.

Tarvitsemme kuitenkin teidän apua! Kuutio kehittyy parhaiten oikeiden osallistujakokemusten kautta.

Joten annattehan palautetta ja vastaatte ennakointi- ja innovaatiokyvyn itsearviointikyselyyn. Kiitos.



MITÄ VOIT TEHDÄ?

1. Anna palautetta.
2. Täytä itsearviointi.
3. Kerro kollegalle tai vaikka koko maailmalle!

Kiitos.



Saara Saarinen, johtava asiantuntija, konsepti & tiiminvetäjä



Sari Laine, johtava asiantuntija, sisällöt & data



Anu Paajanen, asiantuntija, osallistujakokemus



Janne Matilainen johtava asiantuntija, AI-alusta (front)



Anton Valle johtava asiantuntija, AI-alusta (back)



Monica Möller, koordinaattori, osallistujaviestintä



Antti Lehtinen, johtava asiantuntija, viestintä



Onni Pekonen, asiantuntija, ennakointi & demokratia



Tarmo Toikkanen, johtava asiantuntija, AI-alusta ja data



Hanno Nevanlinna vanhempi neuvonantaja, AI ja konsepti



KIITOS
osallistumisestasi.

*Yhteenveto työskentelystä julkaistaan
sitra.fi/kuutio*

SITRA